

POMIESZAĆ (43) *vb pf*

o oraz a jasne; -é- (6) *BiałKat, Oczko, PudłFr, ZawJeft* (3), -e- (2) *MurzOrt, Mącz*.

inf pomieszać (5). ◇ *fut* 2 sg pomieszâsz (1). ◇ 3 sg pomieszâ (4). ◇ 3 pl pomieszają (2). ◇ *praet* 2 sg m pomieszâłes, -ś pomieszâł (2). ◇ 3 sg m pomieszâł (8). *f* pomieszâła (4). ◇ 2 pl m pers -ście pomieszâli (2). ◇ 3 pl m pers pomieszâli (3). ◇ *imp* 1 pl pomieszâjmy (1). ◇ *con* 3 sg m by pomieszâł (2). *f* by pomieszâła (1). ◇ 3 pl m pers by pomieszâli (1). ◇ *impers praet* pomieszâno (3). ◇ *part praet act* pomieszâwszy (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

1. *Połączyć, zmieszać różne elementy; dołączyć, włączyć coś do czegoś; zmieszać, wymieszać [kogo, co]* (12) : Kâżdy łztukâ y cnoty rycérłkiéy dzielnosciâ O łwé łye zdrowié łtarał z kwâpliwâ pilnoscîâ: Ieden bił/ drugi bit był: âż krew pomieszâłâ Potoki: bo câły dzień tâ biešîadâ trwâłâ. *ZawJeft* 13.

pomieszać z czym (8): *BielKom* E4v; A gdy w tych krâioch ofiedli gdzie dziś łâ/ pomieszâli narod y mowę z Rufiâ/ thâk iż iuz drudzy łobie mâło rozumieâ. *BielKron* 358v; *Commixtim*, Iedno z drugim pomieszâwłzy. *Mącz* 224a; *RejZwierc* 15; *CzechRozm* 249; *StryjKron* 46; *ZawJeft* 46; *Pofałzowałes* towar/ wodâ/ fârbâ/ prochem: Y pomieszâłes rzeczy kofztowne z motłochem. *KlonWor* 67.

W porównaniu (1): Gdy przed łmętnym ołtarzem łwięta Pânnâ łtałâ/ [...] Pânieńłki włtyd przebijâł przez oblicze biâlé: Wzrok ku łudzióm zdołilo łerce męźnie łtałé. Włâłnie iâkby pomieszâł rózá woniâiâcâ/ Z fiołki y z liliâ/ pozornie kwitniâcâ. *ZawJeft* 46.

W charakterystycznych połączeniach: pomieszać potoki, wino; pomieszać Ewanjelijum z nauką zakonnâ, gorczycę z miodem, narod i mowę z Rusiâ (2), *niebo z ziemî, róże z fijołki i z lilijâ, rzeczy kosztowne z motłochem, ziola z błotem; pomieszać barzo prętko.*

Przen (3) : Mâdrość dom zbudowałâ/ łiednî łłupow łciofałâ/ Ofiâry łpokłâdâłâ/ wino pomieszâłâ/ Aby przyłzli prołtacy *BielKom* B6; Z obu łtron tu prawdę powiedâiâ/ Włdy łie łudziom mâło podobâiâ/ Iednym łie chce wczelnołci vżywâł/ Drudzy każâ w kârnołci przebywâł/ Gorczycę tu z miodem pomieszâno *BielKom* E4v; To iey [duszy] potrâwy narolkołznieyłze/ łlawâ/ ktoremi onâ ták wdzięcłnie nâłycona bywa [...] á dla nędznego ciâlâ mułimy iey włzytko pomieszâł ze nâ rownym niebożâtko przełtâł mułi. *RejZwierc* 104v.

a. [O języku: *Zniekształcić*: Tedy teź ięzyk łwoy przyrodzony łławiâńłki dla roźnołci grânic i częłtego miedzy cudzymi narody obcowânia pomieszâli/ iłz ieden narod drugiemu dziś ledwo rzecz ięzykâ łpolnego wyrozumieł może *StryjKron* 109 (*Linde*).]

2. *Zburzyć ustalony porządek, wprowadzić nieład zamieszać; perturbare* *Modrz, Cn; confundere* *PolAnt, Cn; miscere* *Modrz; turbare* *Calag; conturbare, deturbare* *Cn* [co] (31) : [muzyki] kto łłucha/ tedy łnâłdnie wyrozumieł może łłthrunę albo piłzczałkę kthora rozno bęczy/ bo y drugie łłofy wnet pomieszâ. *RejZwierc* 16; *BielSpr* 18; prawdâ á rołtropnołć ma być miłowana: ktorey ielłi niemâiâ ci/ co włzytkim władnâ/ tedy tâcy pomieszâwłzy włzytko/ łâmi potym z wielkiem złem vbogich łłdzi vpadâiâ. *ModrzBaz* 17v; *Oczko* 30v; *Inn einen hauffen werffen*. *Pomieszâł. Turbare. Calag* 298b; *ActReg* 159; Iednâk wielka ielł śmiâlołć Budnego/ ktory porządek czterech Ewângelii pomieszâł/ kłâdâc pierwey Ewângeliâ Ianá S. á po niey Ewângeliâ Łukâłzâ S. *WujNT* 396; O wielki nierzâłdzie

heretycki coś wśzytko pomiéłzał. Toż v nich miŝtr co y vczeń/ y owŝzem wŝyŝcy vczyć chcą/ a nikt ŝluchąc y poŝluznym być/ byle co trochę czytać vmiął/ niechce. *SkarKaz* 608a, 606b.

pomieszać czym (1): ŝwiętokraydźcą ieft/ [...] ktokolwiek vporem ŝwym ludzkim/ Boŝkie poŝtánowanie chce pomiéłzać. *ReszPrz* 108.

pomieszać w czym [= co] (1): Nie tho ŝláchectwo czo herbow náwiefza/ Ieŝli czo w cnocie nietrefnie pomiéłza. *RejZwierc* 219v.

W charakterystycznych połączeniach: pomieszać koncepty, myŝli, porządek Ewanjelij, rząd koŝcielny, boŝkie poŝtánowanie, rady, stany, wszystko (5); *pomieszać uporem; pomieszać w cnocie; pomieszać nietrefnie*.

Zwroty: »[komu] w głowie, we łbie pomieszać« [*szyk zmienny*] (2:1): Nie dáyże ŝie z nim z młodu łámác twárdemi á wichrowáthemí náukámi/ boć mu ŝnádnie w młodey głowie wŝytko pomiéłzáią *RejZwierc* 8; Ale dzifia drugiemu rozliczne perfumy/ Pomieŝzáią w ŝzumnym łbie rozmaite dumy. Ze nie tylko o przyŝlých rzeczach by co wiedział/ Ale ledwe pámięta gdzie z wieczorá ŝiedział. *RejZwierc* 252; *KlonWor* 43.

bibl. »pomieszać języki« = confundere labium PolAnt [*szyk zmienny*] (6): Nuż tedy ŝtąpmy/ á pomiéłzaymy tám ięzyki ich/ áby ieden drugiego niezrozumiał. *BibRadz Gen* 11/7, *Gen* 11/9; *GrzegRóżn* Hv; *SarnUzn* B; *CzechEp* 261; Pan Bóg [...] pyŝzne Bábitończyki w ŝiemi Sámaár roŝproŝyŝł/ y pomiéłzał tády [*lege: tedy*] y ięzyki ich. *KoŝlakSzczęŝl* C3.

»szyki [*czyje*] pomieszać« = *pokrzyżować czyjeŝ plany* (1): Boże wŝzechmogący/ ŝam nas podpomoż iáko Pan w ŝwey mocy/ rácz wŝyŝtkie ŝyki tych zdrayców [!] pomieŝzác/ one ták pokárác [!]. *MycPrz I* [A3].

»tam i sam pomieszać« (1): Iedno ŝie dzierz poczćiwolći wiary a ŝtaolći Nigdy na cię nie przydą ŝadne omylnolći Alekto więcz tam y ŝam pomiéłza ŝwe ŝprawy Zda ŝie ŝobie być chytrym a on błázen prawy *RejJóz* L7.

Szereg: »pomieszać i zawichrzenie uczynić« (1): lepiej ieft woŝlko mnieyŝze mieć w mieyŝcu dobrym á pomocniki poŝtronne mieć doŝtáteczne/ thák iezdny iáko pieŝze/ ktorým ŝnádnie przydzie z nieprzyiácielem czynić ŝkoczywŝy weń prędko/ niŝ wálnemu woŝlku/ ktore gdy z mieyŝcá ruŝyŝł/ wŝyŝtko pomiéłzałŝ y záwichrzenie ŝzkodliwe vczyniŝ. *BielSpr* 18.

a. Przeinaczyć, odwrócić, zmienić sens czegoŝ, wziąć za co innego (10) : Otożćiem ia w tym nie krzyw nic: ŝlugać głupi to pomiéłzał/ Iŝ podług ŝwey dumy działał *BierEz* C4; Bo gdy mówiŝł/ [...] pii domnie abo podái mi ten lii/ nienapiŝzélŝ piéi/ piéi/ abo léi/ Abowięm by tak pomiéłzał ŝlowa/ Boć inŝza rzecz znaczy piéi/ niŝ pii/ léi abo liéi niŝ lii *MurzOrt* B2; *PudłFr* 13; *WujNT przedm* 14.

pomieszać czym (1): Pięknými ŝlowy w grzechu ofiary ŝzukaćie/ Ludŝkie y Boŝkie weŝpól vŝtáwy miéłzácie. Chcećie áby niepráwość wáŝzá práwem ŝtála/ ŝeby ŝwietckie y ŝwięte rzeczy pomiéłzáła Ozdobną mową wáŝzá. *ZawJeft* 36.

pomieszać z czym (1): Abowięm y ná on czás ielzcze zá Apoŝtołow Páńŝkich iuŝ byli fáłŝywi Prorocy/ ktorzy Ewángelium z náuką zakonną pomiéłzawŝy/ obłędliwie náuczáli/ iákoby bez vczynkow zakonnych Kriŝtus ŝam zbáwić niemogł. *WujJudConf* 80.

Zwrot: »w sobie pomieszać« (2): *RejJóz* H3; A mogła by ná nas ona pirwła naturá náłzá rzewno záplákác/ [...] mówiac nam ty łowá O nędznicy nędzni/ iam was była nadobnie w niewinności wálzey ná fwiát połłálá/ á wyfcie to w łobie wšytko łprofnie pomiełzáli. *RejZwierc* 67.

Szeregi: »pomieszać i zepsować« (1): kiedy [...] s Krolá łthanie łie okrutnik/ á Tyran: ábo władza [...] przyidzie w ręczę kilku niecnotliwych: ábo kiedy cháłá/ połpolitá władzá zágubiłwłzy/ łtany/ vrzędy / dignitarłtwá pomiełzawłzy/ y zepłowawłzy/ łámá regimenth weźmie: tedy [...] nigdziey gorzey ludziom/ iáko pod Tyráńłtwem iednego *Górndworz* Gg2v.

»pomieszać, zopaczyć« (1): A tymci to vrołło/ iż pomiéłzano wšytko/ z opácžno wšytko w téy łpráwie nád wolá Chryłtułá Pána z łłtotnych rzeczy/ które Pan zołławił figury podziáłano. *BiałKat* 293v.

Synonimy: **1.** złączyć; **2.** pogmatwać, pomętlować, powichłać, powichrować, powichrzyć, powikłać; **a.** zepsować, zmienić, zopaczyć, zopakować.

Formacje współrdzenne cf MIESZAĆ.

Cf **1. POMIESZANIE, POMIESZANY**